

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2020

1254/2020

Laki raideliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan raideliikennelain (1302/2018) 4 §:n 36 kohta sekä 32 ja 34 §, *muutetaan* 3 §:n 1 ja 2 momentti, 4 §:n 8, 21, 22, 27, 29 ja 30 kohta, 9 §:n 2 momentti, 18 §, 30 §:n 1 momentti, 31 ja 37 §, 40 §:n 4 momentti, 65 §:n 1 momentti, 68 §, 72 §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti, 14 luvun otsikko, 79 §:n otsikko ja 1 momentti, 80 §, 108 §:n 1 momentti, 111 §:n 3 momentti, 113 §:n 1 momentti, 121 §:n 4 momentti, 122 §:n 1 momentti, 129 §:n 4 momentti, 130 §, 132 §:n 6 momentti, 133 §:n 2 momentti, 135 §:n 1 momentti, 149 §, 150 §:n 1 momentti, 152 §, 164 §:n 1 momentti, 178 §:n 1 momentti, 180 §, 188 §:n 3 momentti ja 189 §:n 2 momentti,

sellaisena kuin niistä on 188 §:n 3 momentti laissa 1507/2019, sekä

lisätään lakiin uusi 152 a §, 182 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 186 a § seuraavasti:

3 §

Soveltamisalan rajaukset

Muut yksityisraiteiden haltijat kuin merisatamaraiteiden haltijat ja VR-Yhtymä Oy voivat noudattaa 5 luvussa säädettyä ilmoitusmenettelyä 4 luvun mukaisen turvallisuusluvan hakemisen ja sen edellytyksenä olevan 10 §:ssä tarkoitetun turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja 11 §:ssä edellytettyjen turvallisuusjohtamisjärjestelmän hätätilamenettelyjen sijasta ja 14 luvussa säädettyjä menettelyjä lain 9 luvun sijasta.

Niihin yksityisraiteiden haltijoihin, jotka Euroopan komissio, jäljempänä *komissio*, on sille tehdyn ilmoituksen perusteella päättänyt jättää yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/34/EU, jäljempänä *rautatiemarkkinadirektiivi*, IV luvun kapasiteetin jakamista ja ratamaksua koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle, sekä yksityisraiteiden haltijoihin, jotka eivät kuulu rautatieinfrastruktuuriin siten kuin se on määritelty rautatiemarkkinadirektiivin liitteessä I, ei sovelleta 16, 17 ja 19 lukua eikä 132 §:n 1 momenttia. Edellä mainittuja lainkohtia ei myöskään sovelleta palvelupaikan sisäisiin raiteisiin, satamaraiteisiin eikä sellaisiin raiteisiin, joita rataverkon haltija käyttää omiin tavarankuljetuksiinsa. Satamaraiteita hallinnoivan sataman pitäjän tai muun sataman oleellisista toiminnoista vastaavan yrityksen tai yhteisön hallinnoiman alueen sisällä oleviin raiteisiin, muihin rautatietoimintoihin liittyviin rakenteisiin laitureineen ja laitteineen sovelletaan edellä mainittujen lainkohtien sijasta 18 luvun säännöksiä sekä muuta palvelupaikkoja koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä.

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *kalustoyksikön haltijalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka kalustoyksikön omistajana tai sen käyttöoikeuden saaneena käyttää kalustoyksikköä kuljetusvälineenä ja joka on rekisteröity kalustoyksikön haltijaksi Euroopan unionin rautatieviraston, jäljempänä *EU-virasto*, ylläpitämään kalustorekisteriin tai, jos kyse on Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävästä kalustosta, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitettuun liikenneasioiden rekisteriin;

21) *palvelujen hakijalla* julkista ja yksityistä yhteisöä ja toiminnanharjoittajaa, kuten ratakapasiteetin hakijaa, rautatieliikenteen harjoittajaa, liikenteen palveluista annetun lain 182 §:ssä tarkoitettua toimivaltaista viranomaista, koulutuspalveluita tarjoavaa oppilaitosta, toista palvelupaikan ylläpitäjää ja muuta palvelua tarvitsevaa tahoa, joka hakee palvelupaikan ylläpitäjältä sen tarjoamia rautatieliikenteen tuki- ja huoltopalveluja omaan käyttöön tai toisen rautatieliikenteen harjoittajan taikka oppilaitoksen käyttöön ja joihin sovelletaan palvelupaikkojen ja rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeudesta annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2017/2177;

22) *palvelupaikalla* rakennelmaa, mukaan lukien maa-alueet, rakennukset, palvelupaikan sisäiset raiteet sekä muut laitteet, joka on kokonaan tai osittain järjestetty rautatieliikenteen harjoittajille rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2–4 kohdassa tarkoitettun palvelun tarjoamiseen;

27) *ratakapasiteetin hakijalla* rautatieliikenteen harjoittajaa, liikenteen palveluista annetun lain 182 §:ssä tarkoitettua toimivaltaista viranomaista sekä laivaajaa, lastinantajaa ja muuta rahdin lähettäjää, huolitsijaa, yhdistettyjen kuljetusten harjoittajaa sekä rautatiealan koulutuslaitosta, jotka joko julkisen palvelun tarjoamiseen liittyvistä tai kaupallisista syistä haluavat hankkia ratakapasiteettia;

29) *rataverkon haltijalla* valtion rataverkon haltijaa ja lain soveltamisalaan kuuluvaa yksityisraiteen haltijaa, joka on vastuussa erityisesti rautatieinfrastruktuurin rakentamisesta, hallinnoinnista ja kunnossapidosta;

30) *rautatieinfrastruktuurilla* tässä laissa tarkoitettua rataverkkoa sekä rataan kiinteästi kuuluvia osia siten kuin ne on määritelty rautatiemarkkinadirektiivin liitteessä 1;

Kansallisten rautatieturvallisuutta koskevien oikeussääntöjen ilmoittaminen

Jos oikeussääntö on maantieteellisesti paikallinen, sitä ei tarvitse ilmoittaa. Paikallises-ta oikeussäännöstä ja sen julkaisupaikasta on kuitenkin sisällytettävä tiedot 37 §:ssä tar-koitettuun ratarekisterisovellukseen tai verkkoselostukseen.

18 §

Turvallisuustodistus

Rataverkolla saa liikennöidä vain rautatieliikenteen harjoittaja, jolla on rautatieliikenteen harjoittamista varten turvallisuustodistus.

Turvallisuustodistusta ei kuitenkaan vaadita sellaiseen kalustoyksikön liikuttamiseen, joka tapahtuu kalustoyksikön kuormaukseen, radan kunnossapitoon tai huoltopalveluihin liittyvää kalustoyksiköiden siirtämistä varten ja jota varten rataverkon haltija tai haltijat ovat sulkeneet rataverkolle tai sen osalle pääsyn liikennöinniltä sekä ohjeistaneet suljetulla alueella tapahtuvan liikuttamisen menettelyt.

Jos rautatieyrittäjä liikennöi suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä tehdyssä sopimuksessa (SopS 85/2016) tarkoitetussa rautatierajaliikenteessä vain valtakunnanrajan ja rautatieraja-aseman välillä sekä rautatieraja-asemalla sijaitsevilla raiteilla ja jos rautatieyrittäjä on rekisteröity muussa kuin ETA-valtiossa, se ei tarvitse turvallisuustodistusta.

30 §

Turvallisuuden hallintajärjestelmä

Tässä luvussa tarkoitetun yksityisraiteen haltijan on ylläpidettävä turvallisuuden hallintajärjestelmää 10 §:ssä tarkoitetun turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja 11 §:ssä edellytettyjen turvallisuusjohtamisjärjestelmän hätätilamenettelyjen sijasta. Yksityisraiteen haltijan on kuvattava turvallisuuden hallintajärjestelmässään:

- 1) toimintansa laatu ja laajuus;
- 2) organisaatio ja vastuunjako;
- 3) rataverkon käytettävyyden varmistaminen ja kunnossapito;
- 4) liikennöintiä ja kalustoyksikön liikuttamista koskevat menettelyt;
- 5) omavalvontasuunnitelma ja omavalvonnan toteuttamistavat;
- 6) kaikkien organisaation toimintaan kuuluvien rautatiejärjestelmän riskien hallinta.

31 §

Yksityisraiteen hallintaa koskevat muut vaatimukset

Yksityisraiteen haltija vastaa rautatiejärjestelmän turvallisesta käytöstä ja käyttöön liittyvien riskien hallinnasta harjoittamansa toiminnan laajuus huomioon ottaen.

37 §

Ratarekisterisovellus

Liikenne- ja viestintävirasto toimii kansallisena viranomaisena, joka valvoo sitä, että ne rata-verkon haltijat, joilla on 25 §:ssä tarkoitettu turvallisuuslupa, tallentavat EU-viraston ylläpitämään ratarekisterisovellukseen tiedot rataverkkoon kuuluvien osajärjestelmien tai osajärjestelmien osien ominaisuuksista sekä siitä, ovatko ne yhteensopivia yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä esitettyjen ominaisuuksien kanssa.

Rataverkon haltijoiden, joilla on turvallisuuslupa, on toimitettava 1 momentissa tarkoitettujen ajantasaiset tiedot ratarekisterisovellukseen hallinnoimastaan rataverkosta. Lisäksi näiden rataverkon haltijoiden on toimitettava ratarekisterisovellukseen ajantasaiset tiedot hallinnoimansa rataverkkoon tehtävistä muutoksista.

Tarkemmat säännökset tietojen toimittamisesta ratarekisterisovellukseen ja siihen liittyvistä määräajoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

40 §

Teknisten kansallisten oikeussäätöjen ilmoittaminen

Maantieteellisesti paikallisia oikeussäätöjä ja rajoituksia ei tarvitse ilmoittaa, mutta ne on tallennettava 37 §:ssä tarkoitettuun ratarekisterisovellukseen.

65 §

Luvan saaneille kalustoyksiköille ennen käyttöä tehtävät tarkastukset

Ennen kuin rautatieliikenteen harjoittaja käyttää kalustoyksikköä, sen on tarkistettava, että:

- 1) kalustoyksikölle on myönnetty markkinoillesaattamislupa kyseiselle käyttöalueelle ja se on rekisteröity asianmukaisesti;
- 2) kalustoyksikkö on yhteensopiva rautatiereitin kanssa 37 §:ssä tarkoitetun ratarekisterisovelluksen ja yhteentoimivuuden teknisten eritelmien perusteella tai kaikkien muiden sellaisten asiaa koskevien tietojen perusteella, jotka rataverkon haltija toimittaa maksutta ja kohtuullisen ajan kuluessa, jos ratarekisterisovelluksen tiedot ovat puutteellisia;
- 3) kalustoyksikkö on integroitu asianmukaisesti sen junan kokoonpanoon, jossa sitä on tarkoitus käyttää ottaen huomioon kyseisen rautatieliikenteen harjoittajan turvallisuusjohtamisjärjestelmä sekä käyttötoimintaa ja liikenteen hallintaa koskeva yhteentoimivuuden tekninen eritelmä.

68 §

Kalustoyksikön numerointi

Markkinoillesaattamisluvan tai 79 §:ssä tarkoitetun käyttöönottoluvan saanut kalustoyksikkö on rekisteröitävä EU-viraston ylläpitämään kalustorekisteriin ennen sen käyttöönottoa.

Liikenne- ja viestintävirasto toimii kansallisena kalustorekisteröintiviranomaisena, joka vastaa sille osoitetun kalustoyksikön rekisteröintihakemuksen käsittelystä sekä tällaisen Suomessa rekisteröitävän kalustoyksikön tietojen käsittelystä ja hallinnoinnista EU-viraston ylläpitämässä kalustorekisterissä.

Liikenne- ja viestintäviraston on rekisteröitävä kalustoyksikkö EU-viraston ylläpitämään kalustorekisteriin, jos kalustoyksikön käyttöalue rajoittuu Suomen rataverkolle. Jos kalustoyksikön käyttöalue kattaa Suomen lisäksi yhden tai useamman muun ETA-valtion alueen, se on rekisteröitävä yhdessä asianomaisista jäsenvaltioista. Kalustoyksikön haltijan on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle Suomessa rekisteröidyn kalustoyksikön rekisteritietojen muutoksista, jotta Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä tarvittavat muutokset EU-viraston ylläpitämään kalustorekisteriin.

Liikenne- ja viestintävirasto antaa kalustoyksikölle kalustoyksikkönumeron, kun virasto rekisteröi kalustoyksikön ensimmäisen kerran EU-viraston ylläpitämään kalustorekisteriin.

Kalustoyksikön ensimmäisen markkinoillesaattamisluvan tai 79 §:ssä tarkoitetun käyttöönottoluvan hakija vastaa siitä, että kalustoyksikölle annettu kalustoyksikkönumero merkitään asianomaiseen kalustoyksikköön. Liikenne- ja viestintävirasto voi tarvittaessa muuttaa kalustoyksikölle annettua kalustoyksikkönumeroa ja vaatia kalustoyksikön haltijaa muuttamaan kalustoyksikön merkintää.

Museoliikenteessä käytettävään kalustoon ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua kalustoyksikkönumeromerkintää, jos kalustossa on vanha kansalliseen numerointiin perustuva numero, joka yksiselitteisesti yksilöi sen.

72 §

Kalustoyksikön kunnossapidosta vastaava yksikkö

Kalustoyksiköllä on oltava ennen sen käyttämistä Suomen rataverkolla sille osoitettu kunnossapidosta vastaava yksikkö. Kalustoyksikön kunnossapidosta vastaava yksikkö on rekisteröitävä EU-viraston ylläpitämään kalustorekisteriin.

74 §

Sertifiointielin ja kunnossapidosta vastaavan yksikön sertifiointi

Tässä pykälässä tarkoitettua sertifiointia ja todistusta ei vaadita sellaiselta kunnossapidosta vastaavalta yksiköltä, jonka vastuulla olevia kalustoyksiköjä käytetään ainoastaan museo- tai vaihtoyöliikenteessä.

14 luku

Kiinteiden osajärjestelmien käyttöönotto 5 luvun mukaisilla yksityisraiteilla ja liikkuvan kaluston käyttöönotto Venäjän liikenteessä ja museoliikenteessä

79 §

Liikkuvan kaluston käyttöönotto museoliikenteessä

Museoliikenteen harjoittajan on haettava museoliikenteessä käytettävälle kalustolle käyttöönottolupaa Liikenne- ja viestintävirastolta, ennen kuin kalustoa voidaan käyttää rataverkolla.

80 §

Venäjän federaatiosta saapuvat kalustoyksiköt

Venäjän federaatiosta saapuvilla Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävillä kalustoyksiköillä on oltava Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä käyttöönottolupa. Virasto myöntää käyttöönottoluvan sellaisille kalustoyksiköille ja kalustoyksikkötyypeille, joilla on Venäjän federaatiossa tai muussa rautatieliikenteen yhteistyöjärjestöön (OSJD, Organisation for Co-operation of Railways) kuuluvassa valtiossa, jäljempänä *OSJD-jäsenvaltio*, voimassa oleva käyttöönottolupa tai siihen rinnastettava lupa. Kalustoyksiköillä saa liikennöidä ainoastaan Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä. Kalustoyksiköjä koskevista vaatimuksista määrätään suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä tehdyssä sopimuksessa ja sen nojalla tehdyssä liikenne- ja viestintäministeriön ja Venäjän federaation liikenneministeriön välisessä sopimuksessa ja sen liitteissä.

Suomessa 1 momentissa tarkoitettua suoraa kansainvälistä rautatieliikennettä harjoittavan rautatieyrityksen on haettava käyttöönottolupaa Liikenne- ja viestintävirastolta, ennen kuin rautatieyritys liikennöi kalustoyksiköllä Suomen rataverkolla. Kalustoyksikön vaatimustenmukaisuus on osoitettava ilmoituksessa, jonka hakija toimittaa virastolle. Hakijan on ilmoitettava Venäjän federaatiossa tai muussa OSJD-jäsenvaltiossa kalustoyksikölle tai kalustoyksikkötyypille myönnetystä käyttöönottoluvasta tai siihen rinnastettavasta lu-

vasta. Virasto ratkaisee käyttöönottolupaa koskevan hakemuksen hakijan toimittaman ilmoituksen perusteella. Lupa voidaan myöntää sähköistä menettelyä käyttäen.

Venäjän federaatiosta saapuva ainoastaan Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävä veturi voi tulla Suomen rautatieraja-asemalle ilman 1 momentin mukaista käyttöönottolupaa, jos sillä on Venäjän federaatiossa tai muussa OSJD-jäsenvaltiossa voimassa oleva käyttöönottolupa tai siihen rinnastettava lupa. Veturia koskevista vaatimuksista määrätään suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä tehdyssä sopimuksessa ja sen nojalla tehdyssä liikenne- ja viestintäministeriön ja Venäjän federaation liikenneministeriön välisessä sopimuksessa ja sen liitteissä.

Venäjän federaatiosta saapuva Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävä kalustoyksikkö on rekisteröitävä liikenteen palveluista annetun lain 216 §:ssä tarkoitettuun liikenneasioiden rekisteriin. Tätä varten Suomen ja Venäjän välistä suoraa kansainvälistä rautatieliikennettä Suomessa harjoittavan rautatieyrityksen on saatuaan mainitun lain 218 §:ssä tarkoitettut tiedot ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään 1 momentin mukaista käyttöönottolupaa hakiessaan ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle Venäjän federaatiosta saapuvista kalustoyksiköistä liikenneasioiden rekisteriin merkittävät tiedot kalustoyksikön:

- 1) omistajasta tai haltijasta;
- 2) teknisistä ominaisuuksista;
- 3) käyttöön liittyvistä rajoituksista;
- 4) huoltosuunnitelmaan liittyvistä turvallisuuden kannalta olennaisista seikoista.

Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävissä kalustoyksiköissä voidaan käyttää kolmannen maan kalustoyksikölle antamaa kalustoyksikkönumeroa.

108 §

Rataverkon haltijan toimintojen ulkoistaminen ja jakaminen

Rataverkon haltija saa ulkoistaa tehtäviään toiselle osapuolelle, joka ei saa olla rautatieyrittäjä, yritys, jonka määräysvallassa on rautatieyrittäjä, tai yritys, joka on rautatieyrittäjän määräysvallassa. Rataverkon haltijan on huolehdittava siitä, että tehtävien ulkoistamisesta ei synny eturistiriitoja ja että kaupallisesti arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuus taataan.

111 §

Vertikaalinen integraatio

Sen lisäksi, mitä 109 §:ssä säädetään, vertikaalisesti integroituneen yrityksen eri yksiköiden välisissä rahoituslainoissa ja muissa taloudellisissa asioissa on noudatettava 1 momentissa mainitun direktiivin 7 d artiklan 4–10 kohdassa säädettyjä ehtoja.

113 §

Oikeus rataverkolle pääsyyn ja oikeus sen käyttämiseen

Tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia rataverkolla saa harjoittamaansa rautatieliikennettä varten käyttää rautatieyrittäjä, jolla on Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen palveluista annetun lain 53 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu toimilupa tai ETA-valtiossa rautatieliikenteen harjoittamista varten myönnetty toimilupa ja joka muutoinkin täyttää mainitussa pykälässä rautatieliikenteen harjoittamiselle säädetty edellytyk-

set. Myös muut rautatieliikenteen harjoittajat saavat käyttää tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia liikennöintiin, jos mainitussa pykälässä säädetyt liikennöinnin edellytykset täyttyvät.

121 §

Aikatauluehdotuksen laadinta ja asianosaisten kuuleminen

Rataverkon haltijan on toimitettava aikatauluehdotus tiedoksi ratakapasiteetin hakijoille ja muille asianomaisille osapuolille 2 momentissa säädetyssä määräajassa ja kuultava asianosaisia aikatauluehdotuksesta sekä annettava niille vähintään kuukausi aikaa esittää näkemyksensä aikatauluehdotuksesta.

122 §

Ratakapasiteetin jakaminen

Rataverkon haltijan on päätettävä aikatauluehdotuksen ja 121 §:n 4 momentin mukaisen kuulemisen perusteella ratakapasiteetin jakamisesta tasapuolisin ja syrjimättömin perustein yhtä aikataulukautta varten. Rataverkon haltijan on tällöin otettava erityisesti huomioon henkilö- ja tavaraliikenteen sekä radan kunnossapidon tarpeet samoin kuin rataverkon tehokas käyttö. Tehdessään ratakapasiteetin jakamista koskevaa päätöstä 118 tai 120 §:n nojalla rataverkon haltijan on otettava huomioon erikoistuneelle ja ylikuormittuneelle rautatiereitille tai sen osalle asetetut etusijajärjestykset, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu. Päätös säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muuttamisesta tai uudelleenjakamisesta aikataulukauden aikana on tehtävä 121 §:n 1 momentin mukaisin perustein noudattaen, mitä 117 §:n 4 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

129 §

Rataverkon käyttösopimus

Rataverkon haltija ei saa tehdä käyttösopimusta ennen kuin rautatieyritys täyttää liikenteen palveluista annetun lain 53 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa säädetyt rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset. Muun rautatieliikenteen harjoittajan kanssa rataverkon haltija ei saa tehdä rataverkon käyttösopimusta ennen kuin rautatieliikenteen harjoittajalla on tämän lain 18 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus ja se täyttää muutoin rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset. Muun ratakapasiteetin hakijan on nimettävä rautatieliikenteen harjoittaja, joka käyttää hakijalle myönnetyn ratakapasiteetin. Rataverkon haltija tekee tällöin käyttösopimuksen kyseisen nimetyn rautatieliikenteen harjoittajan kanssa.

130 §

Suorituskannustinjärjestelmä

Rataverkon tehokkaan käytön ja rautatieliikenteen täsmällisyyden edistämiseksi sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien rataverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämiseksi rataverkon haltijoita ja rautatieyrityksiä kannustetaan rajoittamaan niiden toiminnasta aiheutuvia häiriöitä ja parantamaan rataverkon käytön tehokkuutta tässä pykälässä tarkoitettulla suorituskannustinjärjestelmällä. Järjestelmän on oltava tasapuolinen, syrjimätön ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Rataverkon haltijoiden ja rautatieyritys-

ten on noudatettava suorituskannustinjärjestelmässä rautatiemarkkinadirektiivin liitteessä VI olevan 2 kohdan peruseriaatteita.

Rautatieyrityksen on maksettava rataverkon haltijalle suorituskannustinjärjestelmässä määritelty korvaus, jos rautatieyrityksen harjoittama liikenne poikkeaa rautatieyrityksestä johtuvasta syystä oleellisesti sille myönnetystä ratakapasiteetista. Rataverkon haltijan on maksettava rautatieyritykselle suorituskannustinjärjestelmässä määritelty korvaus, jos rataverkon käytettävyys poikkeaa rataverkon haltijasta johtuvien liikenteen häiriöiden vuoksi oleellisesti rautatieyritykselle myönnetystä ratakapasiteetista ja siitä aiheutuu haittaa rautatiejärjestelmän toimivuudelle.

Jos rataverkon haltija ja rautatieyritys ovat eri mieltä suorituskannustinjärjestelmään liittyvässä asiassa, niiden on pyydettävä sääntelyelimen ratkaisua asiaan. Sääntelyelimen on tehtävä päätös kymmenen työpäivän kuluessa siitä, kun rataverkon haltija tai rautatieyritys on toimittanut kaikki asiaa koskevat asiakirjat sääntelyelimelle.

132 §

Vähimmäiskäyttömahdollisuuksiin sisältyvät palvelut sekä lisä- ja oheispalvelut

Myös 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen yksityisraiteen haltijoiden, pois lukien palvelupaikat, on turvattava avoin ja syrjimätön pääsy rataverkolleen ja niillä tarjottaviin vähimmäiskäyttöpalveluihin. Yksityisraiteiden käytön ja niillä tarjottavien palveluiden hinnoittelun on oltava kohtuullista ja tasapuolista. Sääntelyelimellä on oikeus saada tietoa yksityisraiteiden kapasiteetin jaosta, palvelutarjonnasta ja palveluiden hinnoittelusta.

133 §

Palvelun tarjoamisvelvoitteen piiriin kuuluvat palvelut

Palvelupaikan ylläpitäjän on vastattava palvelun hakijan esittämään pyyntöön saada käyttöönsä 1 momentissa tarkoitettuja palveluja raideyhteyksineen tai käyttää palvelupaikkaa mahdollisimman pian, myös siinä tapauksessa, että palvelujen tarjontaan tai palvelupaikan käyttöön kohdistuu useita pyyntöjä. Sääntelyelimen on asetettava määräaika, jonka kuluessa palvelupaikan ylläpitäjän on annettava palvelun hakijan esittämään pyyntöön vastauksensa. Sääntelyelin voi antaa tarkempia määräyksiä palvelupyyntöhakemuksiin vastaamisen enimmäisajoista. Palvelupaikan ylläpitäjä voi hylätä palveluiden hakemista koskevan pyynnön ainoastaan, jos palvelulle on olemassa markkinaolosuhteiden mukaisia toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja, jotka mahdollistavat kyseessä olevan henkilö- ja tavaraliikennepalvelun harjoittamisen samalla tai vaihtoehtoisella reittiosuudella taloudellisesti hyväksyttävien edellytyksin. Palvelujen tarjonnasta kieltäytyneellä on velvollisuus perustella hylkäävä päätös kirjallisesti ja sen on osoitettava palvelun hakijalle, mistä ja millä ehdoilla toteuttamiskelpoinen vaihtoehto on saatavilla. Palvelupaikan ylläpitäjä ei ole velvollinen investoimaan palveluihin, jotta se voisi täyttää kaikki pyynnöt palvelujen tarjonnasta hakemusten mukaisella tavalla. Palvelujen hakija voi pyytää sääntelyelimen ratkaisua, jos palvelupaikan ylläpitäjä on kieltäytynyt palvelujen tarjonnasta. Sääntelyelin voi ryhtyä tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin varmistaakseen, että asianmukainen osuus palvelujen tarjonnan kapasiteetista myönnetään ulkopuolisille palvelujen hakijoille.

135 §

Koulutuspalvelujen tarjoaminen

Liikenteen palveluista annetun lain 90 §:ssä tarkoitetun oppilaitoksen on tarjottava tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla korvausta vastaan koulutuspalveluja tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittaville yhtiöille ja muille yhteisöille, jos koulutus on tarpeellista turvallisuustodistuksen tai turvallisuusluvan saamista koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Korvauksen tulee olla tasapuolinen ja kohtuullinen ottaen huomioon koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen tuotto.

— — — — —

149 §

Säätelyelimen tehtävät

Säätelyelin seuraa, valvoo ja edistää rautatiemarkkinoiden toimivuutta, tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä. Säätelyelimen tehtävänä on sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään:

1) valvoa tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten sekä rautatiemarkkinadirektiivin ja sen nojalla annetuissa täytäntöönpanoasetuksissa säädettyjen vaatimusten noudattamista;

2) toimia rautatiemarkkinoiden oikaisuvaatimus- ja valitusviranomaisena;

3) varmistaa erityisesti, että rataverkon käyttöoikeuden myöntämismenettelyt ja käyttöoikeudesta perityt maksut, rautatiealan toimijoille tarjottavat palvelut ja niiden hinnoittelu, liikenteen hallinta, rataverkon uudistamistöiden suunnittelu, rataverkon suunniteltu ja suunnittelematon radan kunnossapito sekä verkkoselostus ja verkkoselostuksessa kaikista edellä tarkoitetuista asioista annetut tiedot ovat syrjimättömiä ja vastaavat säädettyjä vaatimuksia;

4) valvoa rataverkon haltijan riippumattomuutta ja sitä, että rataverkon haltijan tehtävät on järjestetty 16 luvussa säädetyllä tavalla;

5) ratkaista rautatieliikenteen harjoittajien, ratakapasiteetin hakijoiden, rataverkon haltijoiden, palvelupaikan ylläpitäjien, palveluiden hakijoiden, liikenteen palveluista annetun lain 90 §:ssä tarkoitettujen koulutuspalveluja tarjoavien oppilaitosten, koulutuspalveluja tarvitsevien yritysten sekä mainitun lain 182 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen välisiä erimielisyyksiä;

6) seurata rautatieliikenteen markkinoiden kilpailutilannetta, mukaan lukien erityisesti suurnopeusjunia käyttävän henkilöliikenteen markkinoita;

7) päättää toimenpiteistä rautatiemarkkinoiden vääristymien, syrjinnän ja muiden kielteisten ilmiöiden oikaisemiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta kilpailuviranomaisen toimivaltaa;

8) tutkia valtion omistaman rautatieyrityksen tilinpitoa ja antaa selvityksiä valtiontukiviranomaisille, jos se havaitsee tukien väärinkäyttöä, sanotun kuitenkin rajoittamatta valtiontukiviranomaisten toimivaltaa;

9) hoitaa muita tämän lain, rautatiemarkkinadirektiivin ja sen nojalla annettujen täytäntöönpanoasetusten mukaisia tehtäviä, joihin kuuluu oikeus valvoa ja ratkaista näihin tehtäviin liittyviä asioita sekä oikeus saada tietoja rautatiemarkkinoiden toimijoilta kyseisten tehtävien hoitamista varten;

10) osallistua säätelyelinten väliseen yhteistyöhön Euroopan unionissa ja osallistua tarvittaessa kansainvälisiä rautatiereittejä koskevien päätösten valmisteluun;

11) toimia palvelusopimusasetuksen 5 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna riippumattomana elimenä, jonka tehtävänä on arvioida liikenteen palveluista annetun lain 182 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen päätös hankkia rautateiden henkilöliikenteen jul-

kisen palveluvelvoitteen palvelut suorahankintana palvelusopimusasetuksen 5 artiklan 4 a ja 4 b kohdan mukaisissa tilanteissa.

Sääntelyelin tutkii ja ratkaisee toimivaltaansa kuuluvia asioita omasta aloitteestaan tai rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan, ratakapasiteetin hakijan, palvelupaikan ylläpitäjän, palvelun hakijan, koulutuspalveluita tarjoavan oppilaitoksen, koulutuspalveluita tarvitsevan yrityksen, liikenteen palveluista annetun lain 182 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen tai sellaisen muun tahon aloitteesta, jonka oikeutta asia voi koskea. Sääntelyelimen tulee asian ratkaisun yhteydessä päättää aiheellisista toimenpiteistä syrjinnän, markkinoiden vääristymisen ja muiden kielteisten ilmiöiden oikaisemiseksi.

Sääntelyelin voi käyttää niitä keinoja, joita Liikenne- ja viestintävirastolla on 16 §:n nojalla oikeus käyttää valvontatehtävää suorittaessaan.

Sääntelyelimen on kuultava vähintään kahden vuoden välein rautateiden tavara- ja henkilöliikennepalvelujen käyttäjien edustajia ottaakseen huomioon näiden näkemykset rautatieliikenteen markkinoista.

150 §

Sääntelyelimen oikeus saada tietoja ja päätöksenteko

Sääntelyelimellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja ilman aiheetonta viivytystä saada rautatiemarkkinoiden valvontaan ja seurantaan tai sen ratkaistavaksi annetun tai omasta aloitteestaan ratkaistavaksi ottamansa asian käsittelyä varten kaikki tarvittavat tiedot ja selvitykset rautatieliikenteen harjoittajilta, rataverkon haltijoilta, ratakapasiteetin hakijoilta, liikenteen palveluista annetun lain 90 §:ssä tarkoitetulta oppilaitokselta, koulutuspalveluja tarvitsevilta yrityksiltä, palvelupaikan ylläpitäjiltä, palvelun hakijoilta, mainitun lain 182 §:ssä tarkoitetulta toimivaltaiselta viranomaiselta ja muilta asianomaisilta tahoilta.

152 §

Muut erimielisyydet ja oma-aloitteiset selvitykset

Rautatieliikenteen harjoittaja, ratakapasiteetin hakija, palvelujen hakija, koulutuspalveluja tarvitseva yritys, rataverkon haltija, palvelupaikan ylläpitäjä tai muu palvelun tarjoaja taikka liikenteen palveluista annetun lain 182 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomaisen voi saattaa muun kuin tämän lain 151 §:ssä tarkoitettuna asian sääntelyelimen tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, jos se katsoo, että joku toimii tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen vaatimusten vastaisesti, tämän lain 149 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun EU-lainsäädännön vastaisesti tai vastoin syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden vaatimusta. Sääntelyelin voi ottaa asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan.

Sääntelyelimen tutkittavaksi saatettu erimielisyysasia on ratkaistava ensisijaisesti sovittamalla, jos sääntelyelin katsoo sovittelun asian kannalta tarkoituksenmukaiseksi. Muussa tapauksessa tai jos sovittelu ei johda tulokseen, on sääntelyelimen annettava ratkaisunsa asiassa kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

Sääntelyelimen omasta aloitteestaan ratkaistavaksi ottama asia on ratkaistava ensisijaisesti neuvottelemalla, jos sääntelyelin katsoo neuvottelut asian kannalta tarkoituksenmukaisiksi. Muussa tapauksessa tai jos neuvottelut eivät johda tulokseen, sääntelyelimen on annettava ratkaisunsa asiassa kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

152 a §

Arviointi toimivaltaisen viranomaisen suorahankintaa koskevasta päätöksestä

Jos liikenteen palveluista annetun lain 182 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomaisen on tehnyt palvelusopimusasetuksen 5 artiklan 4 a tai 4 b kohdan perusteella päätöksen hankkia rautateiden julkisen palveluvelvoitteen sisältävät rautateiden henkilöliikennepalvelut suorahankinnalla tarjouskilpailun sijasta, toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava perusteltu päätöksensä sääntelyelimelle välittömästi, kun päätös on julkaistu.

Sääntelyelin tekee toimivaltaisen viranomaisen päätöksestä arvioinnin 149 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettuna riippumattomana elimenä. Sääntelyelimen on tehtävä arviointinsa ja annettava sen mukainen päätös kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä kaikki ne tiedot, joita se tarvitsee arvioinnin tekemistä varten. Sääntelyelimen on asian ratkaisemisen yhteydessä päätettävä toimenpiteistä, joita tarvitaan mahdollisen syrjinnän, markkinoiden vääristymisen sekä muiden kielteisten ilmiöiden oikaisemiseksi. Sääntelyelimen tekemä arviointi ja sen mukainen päätös on ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle ja sen jälkeen julkaistava sääntelyelimen verkkosivuilla.

Sääntelyelimen tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisusta säädetään hallintolaissa ja muutoksenhausta oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

164 §

Vuosimaksu

Rataverkon haltijan ja 159 §:ssä tarkoitetun toiminnanharjoittajan on yhdessä suoritettava Liikenne- ja viestintävirastolle vuosimaksu, josta säädetään vuosittain liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään. Maksu peritään yhdeltä toiminnanharjoittajalta vuosittain vain kerran riippumatta siitä, toimiiko tämä sekä rataverkon haltijana että liikenteenharjoittajana. Vuosimaksulla kateetaan niitä kustannuksia, jotka virastolle aiheutuvat kaupunkiraideliikenteen turvallisuuden kehittämisestä ja valvonnasta sekä 160 §:ssä tarkoitetun kaupunkiraideliikennerekisterin pitämisestä ja viraston liikenteen palveluista annetun lain 178 ja 216 §:n nojalla hoitamista kaupunkiraideliikenteen rekisteritehtävistä sekä viraston muista kaupunkiraideliikenteen hallinnollisista viranomaistehtävistä.

178 §

Huomautus ja varoitus

Liikenne- ja viestintävirasto ja sääntelyelin voivat antaa rautatieliikenteen harjoittajalle, rata-verkon haltijalle, 159 §:ssä tarkoitetulle toiminnanharjoittajalle tai muulle tässä laissa tarkoitetulle toiminnanharjoittajalle huomautuksen tai varoituksen, jos se toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten taikka suoraan sovellettavan EU-lainsäädännön vastaisesti. Varoitus voidaan antaa, jos huomautusta ei asiasta ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen voida pitää riittävänä.

180 §

Toimenpiteeseen tai tapahtumaan puuttuminen

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus keskeyttää raideliikenne tai rajoittaa sitä vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa tai jos raideliikennejärjestelmän turvallisuus, ihmisen henki taikka terveys on uhattuna. Virastolla on oikeus myös vastaavilla perusteilla

keskeyttää tai rajoittaa raideliikennettä uhkaava tai siihen vaikuttava toimenpide tai muu tapahtuma. Liikenne- ja viestintävirasto tai sääntelyelin voivat keskeyttää tai rajoittaa huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttavan toimenpiteen tai tapahtuman tai muun sellaisen toiminnan, joka aiheuttaa haittaa raideliikennemarkkinoiden toiminnalle.

182 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä vastuuvakuutuksen ja muun sitä vastaavan järjestelyn suuruudesta sekä siitä, miten virasto valvoo vastuuvakuutuksen riittävyttä.

186 a §

Rekisteri rataverkon haltijoista

Liikenne- ja viestintävirasto pitää rataverkon haltijoita koskevaa rekisteriä. Virasto saa käyttää rekisteriä sille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien ja veloitteiden hoitamiseksi.

Rekisteriin merkitään rataverkon haltijan nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus, mahdollinen aputoiminimi, osoite- ja muut yhteystiedot, muut rataverkon haltijan 25 §:n 2 momentin mukaisessa turvallisuuslupahakemuksessa tai 29 §:n mukaisessa ilmoituksessa annetut tiedot sekä keskeiset tiedot huoltovarmuuskriittisistä rataverkon haltijoista.

Rataverkon haltijan on toimitettava tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa siten kuin siitä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa sovitaan. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen lähettäjän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettuja tietoja ja niiden toimittamisen tavoista.

188 §

Muutoksenhaku

Sääntelyelimen oikaisuvaatimuksesta 151 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Sääntelyelimen 152 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Muutoksenhausta markkinaoikeuden päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

189 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan on liikesalaisuuden estämättä luovutettava sääntelyelimelle ne tiedot, joita se tarvitsee 20 luvussa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2021.

1254/2020

Tämän lain 68 §, 72 §:n 1 momentti ja 80 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 16 päivänä kesäkuuta 2021.

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2020

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka